

BŪKIME ORGANIZUOTI IR DRAUSMINGI

Tiek gilesnėje senovėje, tiek paskutiniaisiais dešimtmečiais lietuvių tauta įrodė, kad ji gyvenimą ir jo paskiras sritis pajėgė gerai organizuoti ir sumaniai siekti užbrėžto tikslo. Jei viduramžiais palyginti negausūs mūsų bočiai sugebėjo sukurti didžiulę valstybę ir įvairias joje gyvenusias tautas šimtmečiais valdyti, jei mūsų kunigaikščiai anais laikais padarė į rytus ir vakarus eilę karių žygių, kurie šiandien dar kelia nusistebėjimą jų geru parengimu ir įvykdymu, tai tatau rodo, kad lietuvių tauta anais laikais buvo sumani ir gabi. Tiesa, neilgi buvo tie garbingieji lietuvių tautos istorijos šimtmečiai: netrukus atėjo laikotarpis, kada visam mūsų gyvenimui anais laikais vadovavęs aukštasis luomas susižavėjo kitų tautų, pasakytume, blizgučiais, pamiršo bočių kalbą, papročius ir paskendo svetimoje jūroje... Tautos kamienas - ūkininkija - liko to pragaištingo proceso nepaliesta, bet jos vaidmuo anų laikų sąlygose buvo minimalus. Valstybė kurį laiką nyko, vėliau ir visai nustojo egzistavusi.

Po ilgų šimtmečių dvasinės, medžiaginės ir politinės vergijos lietuvių tauta vėl išsikovojo laisvą ir nepriklausomą valstybę tik XX-jo amžiaus pradžioje. Per trumpą, vos apie 20 metų trukusį nepriklausomo gyvenimo laikotarpį mūsų tauta vėl įrodė didelius sugebėjimus, nes Europoje nebuvo valstybės, kuri per minėtą laikotarpį būtų padariusi tokią pažangą, kokią padarė Lietuva. Nežiūrint nuo 1926 metų pabaigos pas mus įsigalėjusios pusiau autoritetinio režimo /o jis, kaip žinoma, kliudo tautai laisvai organizuotis/, lietuviai ypatingai daug atsiekė organizacinėje srityje: ne viena gyvenimo šaka prieš karą pas mus buvo taip gražiai ir taip tvirtai suorganizuota, kad šiuo požiūriu nuo mūsų atsilikdavo daugelis senos kultūros ir šimtmečiais taikiai gyvenusių bei ramiai kūrusių tautų.

Karo raida gerą mūsų tautos dalį atbloškė į Vokietiją ir įterpė tarp įvairiaspalvės Europos tautų. Mes neturime pagrindo būkštauti, kad čia, Vokietijoje, būtume bent kiek prasčiau susiorganizavę, kaip kitų tautų tremtiniai ar pabėgėliai: nelaimės ištiktam mūsų krašto politiniam gyvenimui vadovauja nacių šeimininkavimo Lietuvoje laikais slapta suorganizuotos ir ilgai ten sėkmingai veikusios organizacijos, organizacinius, švietimo, meno, kultūros ir kt. reikalus tvarko gausūs Lietuvių Sąjungos skyriai su savo centru - Lietuvių Sąjunga - priekyje, tiek centre, tiek provincijose veikia Lietuvos Raudonasis Kryžius ir t.t.

Visos minėtos lietuvių organizacijos dirba didelį darbą.

Didžiosios lietuvių dalies elgesys čia, Vokietijoje, yra geras ar bent patenkinamas. Tik atsitiktinai tenka nugirsti vokiečių ir kitų tautų atstovų nusiskundimų apie lietuvių pabėgėlių dalyvavimą ar prisidėjimą prie darbų ar veiksmų, kurie žemina tautos vardą.

1890

1890

Nežiūrint kartais labai sunkių pabėgėlių gyvenimo sąlygų, daugelyje Vokietijos vietų jau veikia gimnazijos, liaudies universitetai ir kitos švietimo, kultūros, meno ar sporto įstaigos.

Paskutiniu metu daug lietuvių pabėgėlių apgyvendinta stovyklose /lageriuose/, kur yra ir kitų tautų žmonių. Į Lietuvių Sąjungos centrą ateina žinių, kad vienos stovyklose lietuviai ir jų vadovybės ypatingai gražiai elgiasi ir laikosi, antrose vis dar neišnyksta netvarka ir nešvara, trečiose - lietuviai per daug įsitraukia į kortavimą, girtavimą, net "naminės" varymą, arba ten išigali kurios kitos nedorovės bei iškrypimai. Lietuviai, ypatingai tie, kurie gyvena tarp svetimųjų, neturi teisės būti be tinkamos organizacijos, drausmės ir elgtis ne pavyzdžingai. Visur, kur tik gyvena lietuviai, ypatingai stovyklose, turi veikti Lietuvių Sąjungos skyriai. Jų vadovybės /valdybos/ turi parinkti lietuviškoms bendruomenėms komendantus. Paskutiniuosius reikia laikyti nelyginant policijos šefais, o demokratinėje santvarkoje policija ne renkama, bet skiriama. Paudrausmingiems ir nusikaltusiems lietuviams teisti turi būti teismai.

Lietuvių Sąjungos skyrių valdybos yra nelyginant savivaldybės; jos tvarko pabėgėlių medžiaginius ir dvasinius reikalus; jos stengiasi stovyklose ir kt. įgyvendinti ramybę ir tvarką, nustatydamos jos dėsnius, veikdamos pabėgėlius geru patarimu ir įtikinimu. Tačiau silpnavaliams ir iškrypėliams /deja, tokių šiose sąlygose mūsų tarpe atsiranda/ sutvarkyti šių priemonių ne visada pakanka - jiems dažnai reikia policijos, teismo, bausmių. Nereikia varžytis dėl tų priemonių ir nereikia bijoti jų kietumo: lietuviškam reikalui, tautos garbei ir visuomenės labai teismai, bausmės, neišskiriant nė užtarnautų kietųjų, neišeis į blogą, o tik į gerą. Piktžolių ir šiūkšlių šalinimas iš pasėlių ar grūdų nėra jų gadinimas, o tik gerinimas.

Kai kas teigia, kad dabar Vokietijoje gyvenanti geresnioji mūsų tautos dalis. Savo organizuotumu, drausmingumu ir pavyzdingu elgesiu įrodykime, kad ištikrųjų taip yra, o jei to padaryti negalime, tai bent elkinės taip, ~~kazk~~ kad būtume verti vadintis garbingos tautos nariais - lietuviais.

LIETUVIAI SAN FRANCISCO KONFERENCIJOJE

Šių metų balandžio 25 dieną prasidėjusioje ir birželio 26 dieną pasibaigusioje Jungtinių Tautų Tarptautinės Organizacijos Konferencijoje /UNCIO - United Nations Conference on International Organization/ San Francisko mieste, Jungtinėse Valstybėse, buvo svarstomas ne atskirų pasaulio tautų likimas ar suinteresuotų valstybių sienos, kaip kai kas prieš tai tikėjosi, o daugiausia tarptautinio teisingumo ir tarptautinio saugumo klausimai. Konferencijoje buvo parengta ir 50 valstybių atstovų pasirašyta Pasaulio Saugumo Charta ir Tarptautinio Teismo Rūmų Statutas; be to, konferencijoje nutarta įsteigti Saugumo Tarybą, kurios nuolatinė būstinė bus Londone Taryba bus sudaryta iš penkių nuolatinių narių /Jungtinės Valstybės, Didžioji Britanija, Sovietų Sąjunga, Prancūzija ir Kinija/ ir šešių kitų valstybių nenuolatinių narių. Tos tarybos pagrindinis uždavinys bus išsaugoti visame pasaulyje taiką. Pasaulio Saugumo Chartoje numatyta, kad, gražiuoju neįstengdama pasiekti norimo ~~xixx~~ taikos išsaugojimo tikslo, Saugumo Taryba gali pavartoti ginklo jėgą. Tam reikalui Chartoje numatoma sukurti tarptautines karines pajėgas.

Konferencija iškilmingai pabaigta Jungtinių Valstybių naujojo prezidento Harry Trumano kalba, kurioje jis pabrėžė savo viltį, kad visų gera valia ir bendromis pastangomis pavyks ilgam išsaugoti pasaulio taiką.

Žiniomis iš Lietuvos Generalinio Konsulato New Yorke, Amerikos lietuviai parodė itin gyvą ir veiklų susidomėjimą San Francisko

- 3 -

konferencija. Lietuvos pasiuntinys Jungtinėms Valstybėms Povilas Žadeikis Jungtinių Tautų Tarptautinės Organizacijos Konferencijai nusiuntė memorandumą, kuriame išdėstė Lietuvai padarytas bei daromas skriaudas ir išreiškė pasitikėjimą, kad netrukus bus atstatyta Lietuvos nepriklausomybė. Amerikos lietuviai, manydami, kad konferencijoje taip pat gali būti iškelti kai kurie klausimai, vienaip ar kitaip liečią Lietuvą, nusiuntė į ją savo atstovus, kurie turėjo konferencijos dalyvius ir aplink ją susitelkusius žinių agentūrų bei spaudos atstovus bent informuoti Lietuvos reikalais ir eventualiai ginti nepriklausomos Lietuvos pozicijas pačioje konferencijoje.

Didesnės visos Amerikos lietuvių daugumos vardu Amerikos Lietuvių Taryba /ALT/ į konferenciją nusiuntė delegaciją, kurią sudarė trys nariai: teisėjas William F. Laukaitis, SLA /Susivienijimo Lietuvių Amerikoje/ pirmininkas, ALT vicepirmininkas ir ALT Politinės Komisijos pirmininkas, karo veteranas William T. Kvetkas, LRKSA /Lietuvių Romos Katalikų Susivienijimas Amerikoje/ centro sekretorius, ALT išdo globėjas ir ALT Politinės Komisijos vicepirmininkas, ir pulkininkas Kazys Grinius, LTT /Lietuvių Tautinė Taryba/ pirmininkas, "Lithuanian Bulletin" redaktorius ir LAIC /Amerikos Lietuvių Informacijos Centras/ valdybos narys. Delegacijai vadovavo W.F. Laukaitis. Prie ALT priklausančią LAIC į San Francisko nusiuntė vienintelę akredituotą lietuvių korespondentę Mary Kizis /Mariją Kižytę/, kuri apie konferenciją ir lietuvių delegacijos veiklą informavo visą eilę Amerikos lietuvių laikraščių.

Delegacija konferencijos dalyviams ir įtakingiesiems politikams San Franciske įteikė Amerikos Lietuvių Tarybos /Lithuanian American Council/, Jungtinio Latvių Komiteto /United Latvian Committee/ ir Estų Organizacijų Centro Komiteto /~~Latvian~~ Central Committee of Estonian Organizations/ vardu memorandumą, kuriame, svarbiausia, prašoma atstatyti nepriklausomas Lietuvą, Latviją ir Estiją. Memorandumas konferencijos dalyvių, Kongreso /JAV parlamento/ narių, politikų ir žurnalistų tarpe sukėlė susidomėjimą ir plačiai nuaidėjo amerikiečių spaudoje. /ALT delegacija, kuri buvo gavusi teisę kaip stebėtoja dalyvauti San Francisko konferencijos pilnaties posėdžiuose, gegužės 12 dieną San Franciske surengė spaudos konferenciją /spaudos atstovų priėmimą/, į kurią buvo atvykę daugiau kaip 80 spaudos atstovų, jų tarpe didžiųjų JAV žinių agentūrų atstovai. Delegacijos nariai, pasiremdami gausia savė atsigabenta dokumentine medžiaga, kuri ypatingai sudomino Amerikos žurnalistus, paaiškino savo memorandumo turinį ir smulkiai painformavo apie padėtį Lietuvoje, ypač nuo 1940 metų vasaros iki vokiečių įžengimo į Lietuvą 1941 metais, prašydami, kad pasaulio spauda gintų teisingą Lietuvos reikalą. Po tos spaudos konferencijos visoje Amerikos spaudoje pasirodė plačių ir atgarsingų straipsnių Lietuvos ir apskritai Baltijos valstybių klausimais.

Tad Amerikos lietuvių veikla, San Francisko konferencijoje Baltijos klausimų neiškėlus, galėjo pasireikšti vien tik informavimo bei propagandos forma, ir šiose srityse, kaip Amerikos lietuvių spauda vertina, pasiekti visiškai patenkinami rezultatai.

Amerikos Lietuvių Misija į San Francisko konferenciją buvo nusiuntusi du atstovus, kuriems bent kiek aktyviau ten pasireikšti neteko.

Amerikos lietuviai komunistai, leidžiantieji savo laikraščius "Tiesa" ir "Laisvė", į San Francisko taip pat buvo nusiuntę savo atstovus, kurie, kaip amerikiečių lietuvių spauda pabrėžia, visokiais būdais stengėsi trukdyti vieningas lietuvių pastangas San Franciske.

Amerikos lietuvių komunistų anglų kalba leidžiamasis "Baltic Review" net atkakliai užsipuolė Amerikos Lietuvių Tarybą už delegacijos į San Franciską siuntimą, paaiškindamas, kad konferencijoje Lietuvai juk atstovauja Sovietų Sąjungos atstovas... /ELTA/

RENKAMOS ŽINIOS APIE LIETUVIUS VOKIETIJOJE

Šelpimo, globos, aprūpinimo maistu, apranga ir kitomis būtinomis gyvenimo reikmenėmis, o taip pat ir darbo aprūpinimo reikalui renkamos žinios apie Vokietijoje /amerikiečių, anglų ir prancūzų zonose/ gyvenančius lietuvius.

Tose statistinio pobūdžio žiniose turi būti nurodyta, kiek kurioje vietoje yra apskritai lietuvių, kiek jų tarpe vyrų ir kiek moterų, kiek kurių profesijų žmonių ir kiek vaikų amžiaus grupėmis: iki 10 metų, 10-14 metų ir 15-18 metų.

Žinia_s turi surinkti Lietuvių Sąjungos valdybos, lietuvių komitetai /kur skyrių nėra/ ir stovyklų /lagerių/ vadovybės. Atliekant tą surašymą, negalima tenkintis vien tik Lietuvių Sąjungos nariais, o reikia apimti visus amerikiečių, anglų ir prancūzų zonose gyvenančiuosius lietuvius. Todėl skyrių valdybos ir lietuvių komitetai turi apžvelgti visą savo apylinkę ir surinkti žinias apie visus joje gyvenančiuosius lietuvius. Lietuviai, paskirai gyveną atokiau nuo didesnių centrų, turi patys pasirūpinti suteikti apie save reikiamų žinių artimiausiam Lietuvių Sąjungos skyriui arba lietuvių komitetui.

Žinia_s reikia ko greičiausiai siųsti Lietuvių Sąjungos Valdybai.

PADĖKIME LIETUVIAMS BELAISVIAMS

Dalį lietuvių karių likimas nubloškė į sąjungininkų belaisvių stovyklas. Gyvenimas belaisvių stovyklose nėra lengvas - jis susietas su suvaržymais, trūkumais ir kt. Visų lietuvių pareiga padėti savo tautiečiams, vienokiu ar kitokiu keliu patekusiems į belaisvių eiles. Jų likimu pirmoje vietoje turėtų rūpintis vietos Lietuvių Sąjungos skyriai ir lietuvių komitetai. Jie turėtų rinkti žinias apie apylinkės stovyklose esančius lietuvius belaisvius, teikti jiems medžiaginę ir moralinę paramą ir, kiek sąlygos leidžia, rūpintis juos iš stovyklų išlaisvinti. Patirta, kad taktiškas šio klausimo iškėlimas duoda teigiamų vaisių.

Lietuvių belaisvių likimu pradėjo plačiau rūpintis Lietuvių Sąjungos Valdyba. Norėdama apie juos turėti tikslesnių žinių, Lietuvių Sąjungos Valdyba para_gino skyrių valdybas ir lietuvių komitetus rinkti žinias apie apylinkėje esančius lietuvius belaisvius ir informuoti L. S. Valdybą apie jų buvimo vietą, apie skyriaus ar komiteto pastangas juos išvaduoti bei jų buičiai pagerinti ir apie tų pastangų pasekmes.

K R O N I K A

Wuerzburgas /ELTA/ Lietuvių atstovai ryšium su dabar Potsdame prie Berlyno vykstančia Jungtinių Valstybių, Didžiosios Britanijos ir Sovietų Sąjungos konferencija, prieš jai susirenkant, atitinkamoms sąjungininkų įstaigoms įteikė memorandumus, adresuotus Jungtinių Valstybių prezidentui Harry S. Trumanui ir Didžiosios Britanijos ~~ministrui~~ ministrui pirmininkui Winston Churchillui. Memorandumuose iškeltas Lietuvos nepriklausomybės atgavimo reikalas.

Wuerzburgas /ELTA/ Apie Stutthofio koncentracijos stovykloje buvusius lietuvius kalinius, kuriuos naciai išvežė iš Lietuvos 1943 metų kovo mėnesį, gauta šiek tiek žinių.

Buvę stovyklos sargybiniai latviai pasakoja, kad, bolševikams atėjant, kaliniai iš Stutthofio stovyklos buvo varomi dviem grupėmis. Pirmoji grupė kovo 6 ar 7 dieną pasiekė Lauenburgą; kur ji iš ten buvo išgabenta, pasakojusieji nežino. Kelionė buvusi labai sunki;

Faint, illegible markings or bleed-through from the reverse side of the page, appearing as light greyish-brown smudges and lines.

visa eilė va romųjų pakeliui žuvę. Antroji grupė, nepasiekusi Landenburgo, buvo bolševikų atkiršta ir grįžo į Gdynę; tenai sargybiniai išsilakstė, ir kaliniai pateko į sovietų rankas. Kas ten buvo iš lietuvių, pasakotojai negalėjo nurodyti.

Tikslesnių žinių apie dalį kalinių gauta iš Luebecko. Tenykščiai lietuviai iš Danijos Raudonojo Kryžiaus birželio 11 dieną sužinojo, kad jo žinioje /Kopenhagoje, Endrupvej 101/ yra šie lietuviai, anksčiau kalinti Stutthofe: pulk. Juozas Narakas, pulk. Oskaras Urbonas, prof. Dr. Antanas Starkus, pulk. ltn. Vincas Blažys, Vytautas Meilus, Kazys Kuprėnas, majoras Julius Šurna, Jonas Šernas, Pranas Dūda, Klemensas Gumauskas ir Jonas Pajaujis.

Nepatikrintomis žiniomis, prof. Balys Sruoga, kun. Alfonsas Lipniūnas ir kun. Stasys Yla esą atsidūrę Lietuvoje. Apie kitus tuo tarpu nieko nežinoma.

Wuerzburgas-Zellis /ELTA/ Čia lietuvių stovykla įkurta birželio mėnesio viduryje, kada apie tūkstantis tautiečių atvažiavo iš Coburgo stovyklos. Neužilgo keli šimtai atvyko iš Eisenacho ir kitur. Tuo pačiu metu apie 800 lietuvių buvo perkelti į Seligenstadto stovyklą. Dabar stovykloje yra apie 1.300 lietuvių, 1.500 lenkų, 600 latvių, 450 estų ir kelios dešimtys kitų. Gyventojų skaičius ir sudėtis keičiasi.

Labai opus būstų klausimas. Daugelis gyvena rūsiuose ir garažuose. Maistas vidutiniškas.

Plačiai užsimota kultūros ir švietimo srityse. Veikia šešių skyrių pradžios mokykla /vedėjas mokytojas Bliumas/, liaudies universitetas /vadovauja Serafinas/ su dviem anglų kalbos kursų grupėmis, vaikų darželis. Birželio 22 dieną iškilmingai atidaryta aštuonių klasių gimnazija /direktorius Serafinas/. Iš ryto stovyklos aikštėje buvo pamaldos su kun. Mykolo Krupavičiaus pamokslu. Po to buvo gimnazijos steigimo aktas. Tuo tarpu gimnazijoje yra apie 100 mokinių ir dar 20 mokytojų.

Tą pačią dieną vakare "Sietyno" menininkų kolektyvas surengė jaukų koncertą su lietuviškomis dainomis ir tautiškais šokiais. "Sietynas", vadovaujamas Algirdo Kačanausko, jau yra surengęs du koncertus amerikiečių kariams ir du stovyklos lietuviams.

Lietuvių stovyklos komitetą sudaro mok. P. Venclova - pirmininkas, J. Kalakauskas - vicepirmininkas, inž. G. Lazauskas - sekretorius ir nariai J. Jurevičius, Al. Kačanauskienė, St. Kuzmickas ir P. Garolis.

Seligenstadtas /ELTA/ Tai kurie Seligenstadto, esančio 18 km nuo Wuerzburgo, stovyklos gyventojai lengvapėdiškai pasivaišino neaiškios paskirties gėralu /berods, nevalytu spiritu/. Šeši svaigalų mėgėjai mirė. Keli atsidūrė ligoninėje. Netenka abejoti, kad kai kurie šių nelaimingųjų, jei liks gyvi, visą amžių prisimins tą pasivaišinimą.

Kelios šeimos neteko savo rūpintojų, o mūsų tauta - kelių savo narių. Dalis pasveikusiuųjų taps našta artimiesiems ir visai mūsų tautinei bendruomenei.

Vorarlbergas /ELTA/ Nemaža lietuvių suėmė Šveicarijos pasienyje, Vorarlbergo ir gretimose srityse. Vorarlbergo lietuviams atstovauja lietuvių komitetas, kurį sudaro: pirmininkas - Dr. St. Daukša, vicepirmininkas - kun. Petraitis, reikalų vedėjas - M. Jasėnas, išdininkas - Baliūnas ir sekretorius - Dr. Liaugminas. Didesniuose miesteliuose, kur yra bent kelios dešimtys lietuvių, veikia vietos komitetai. Turimomis žiniomis, komitetai veikia šiose vietose: Bregenze - pirmininkas adv. Nauragis /apie 130 lietuvių/; Andelsbuche - pirm. L. Baltrūnas, Schwarzache - pirmininkas gen. Nagevičius /apie 80 lietuvių/; Lustenau - pirmininkas A. Kairelis /apie 200 lietuvių/; Bludenze - pirmininkas prov. Nasvytis /apie 180 lietuvių/; Hohenemse -

pirmininkas Baliūnas /apie 30 lietuvių/; Dornbirne - pirmininkas Daukša /apie 40 lietuvių/; Bezan - pirmininkas M. Jasėnas /apie lietuvių/;

Visa ta sritis yra prancūzų zonoje. Beveik visur lietuviai gyvena privačiai. Schwarzsache yra stovykla, kurioje sutelkti iš Lietuvos atgabenti darbininkai. Jų tarpe esama nelietuviško nusiteikimo žmonių. Be to, stovyklos yra Lustenau mieste.

Privačiai gyvena maitinasi iš vietos gyventojams skiriamų normų, kurios daugelyje vietų papildomos iki 2.000 kalorijų.

Bregeno lietuviai aptarnauja pereinamąją prancūzų repatriantų stovyklą. Kasdien iš eilės dirba po penkis žmones. Tuo būdu visi tie lietuviai turi teisę maitintis geroje stovyklos valgykloje.

Kai kurie minėtos srities lietuviai kartais gauna Raudonojo Kryžiaus siuntinėlius, skirtus prancūzų belaisviams.

Wuerzburgas /ELTA/ Lietuvių Sąjungos Valdyba primena visiems į sąjungos centrą Wuerzburge norintiems vykti skyrių atstovams, kad atvykdami pasiimtų formalų skyriaus valdybos įgaliojimą, atvežtų seniau iš centro paaimtuosius užpildytus ankietų lapus ir atgabentų tas žinias, kurias skyriai buvo paraginti duoti Lietuvių Sąjungos "Žinyno" Nr. 1 išanginiame žodyje.

Savo patogumui atstovai prašomi pasiimti paklodę ir maisto korteleles.

Wuerzburgas /ELTA/ Lietuvių Sąjungos skyriai, lietuvių komitetai, lageriai ir kt. tas žinias, kurias Lietuvių Sąjungos "Žinyno" Nr. 1 išanginiame žodyje buvo prašoma siųsti Lietuvių Sąjungos Valdybai, dabar prašomi siųsti tiesiog "Eltai" - Wuerzburg, Judenbuehlweg 6.

Wuerzburgas /ELTA/ Iš autoritetingų šaltinių sužinojome:

Nebus daroma kliūčių Baltijos kraštų gyventojams susirasti darbo amerikiečių bei britų okupuotose Vokietijos zonose.

Klausimus, liečiančius šalpos organizacijų, tautinių komitetų ir konsula rinių atstovybių sudarymą, spręs Sąjungininkų Kontrolės Komisija /ji susirinksianti rugpiūčio mėnesį/; tuo tarpu sąjungininkai yra nusistatę neduoti leidimų tokioms draugijoms bei organizacijoms steigti ir viešiams susirinkimams šaukti. Tuo tarpu Vokietijoje taip pat negali būti pripažįstami jokie užsienių konsulariniai atstovai

Stockholmas /ELTA/ Amerikos Lietuvių Informacijos Centro /LAIC/ pranešimu, į Švediją pabėgusių lietuvių skaičius tiksliai dar nėra žinomas. Šį pavasarį aplink Stockholmą buvo suregistruoti 324 Lietuvos piliečiai, kurių tarpe buvo 232 lietuviai, daugiausia iš Kretingos apskrities. Tų pabėgėlių dauguma buvo darbininkai ar amatininkai. Daugelis lietuvių pabėgėlių studentų, kurių skaičius balandžio 16 d. Švedijoje siekė 43, studijuoja įvairiuose Švedijos universitetuose, gaudami BALFO /Bendrasis Amerikos Lietuvių Fondas/ stipendijas.

1944 metų Kūčių vakarą Stockholmo radiofonas surengė "Kalėdų Šventę", kur lietuvių studentų kvartetas pagiedojo lietuviškų kalėdinių giesmių, užimdamas, kaip vietos spauda iškėlė, pirmą vietą tarp 18 dalyvavusių tautų atstovų. Studentai pasižymėjo ir tarptautinėse sporto rungtynėse. Apie juos Čikagos "Naujienos" /Nr. 119/ su pasigerėjimu rašo: "Iš visų jaunuolių akių spindi didelė mintis ir lieta valio: tobulintis, lavintis, ruoštis, kad kiekvienas Lietuvos laisvės kovose būtų kuo naudingiausias, o laisvę atgavus, kad geriausiai galėtų prisidėti prie sugriauto krašto atstatymo. Tokią jaunomonę matant, atinariai žiūti, kad komitetas parengsianti uirvą visuotinei tautos konferencijai, kurią numatoma sušaukti ateinančių metų pradžioje. Buvo pagrindo tarti, kad "trys didieji" aptars visas europines problemas. Tačiau iš britų spaudos netrukus susidarė įspūdis, kad konfe-

- 7 -

Stockholmas /ELTA/ Tiek lietuviai, tiek estai /apie 20.000 žmonių/, tiek latviai /apie 5.000 žmonių/ pabėgėliai Švedijoje, kaip LAICas praneša, gali pasidžiaugti švedų visuomenės ir įstaigų palankumu ir rūpestingumu. Švedijos komunistų spauda, priešingai, Baltijos kraštų pabėgėlius žiauriai puola ir reikalauja, kad jie būtų jėga išsiųsti į savo kraštus.

Stockholmas /ELTA/ LAICo žiniomis, balandžio mėnesio pradžioje iš Norvegijos į Švediją atbėgo 20 lietuvių jaunuolių, kuriuos vokiečiai buvo varu išgabėnę darbams. Atbėgėlių tvirtinimu, Norvegijoje buvę dar apie 1.000 lietuvių.

Čikaga /ELTA/ Amerikos Lietuvių Informacijos Centro direktorius avd. K. R. Jurgėla parengė įdomų veikalėlį apie olandų riterį Ghillebert de Lannoy, kuris Vytauto Didžiojo laikais keliavo į Lietuvą ir ten paliko savo ranka rašytų raštų. Juos buvo nufotografavęs ir paskelbęs Petras Klimas 1930 metais "Židinyje" ir 1931 metais "Praeityje".

K. R. Jurgėla iš tos medžiagos parengė knygelę, pridėdamas savo įvadą ir paaiškinimus. Tas veikalėlis įdomus tuo, kad JAV velionis prezidentas Franklin Delano Rooseveltas iš motinos pusės yra kilęs iš tos olandų de Lannoy šeimos. 1621 metais atvykusi į Ameriką, ji savo pavardę sutrumpino į Delano.

Veikalėlis pavadintas "Ghillebert de Lannoy in Medieval Lithuania. Voyages and Embassies of an Ancestor of One of America's Great Presidents".

Pirmuosius šešis specialiai įrištus veikalėlio egzempliorius autorius įteikė prezidento Rūosevelto našlei, naujam prezidentui Harry S. Trumanui ir keliems kitiems aukštiesiems asmenims Vašingtone.

TARPTAUTINIAI HORIZONTAI

Taika ir saugumas Birželio 26 dieną prancūzų laikraštis "Le Pays" kiek ironiškai, bet taikiai parašė: "Šiandien San Franciske pasirašoma Jungtinių Tautų Charta. Ji pašalins karą tarp... m a ž ū j ū valstybių."

Didžiųjų gi sandora pareina nuo jų tarpusavio interesų išlyginimo, vieni kitais patikėjimo ir jėgų santykio. San Francisko chartos pasirašymas vargiai ar bus tatau sutvarkęs. "Tikras realizmas yra niekada nepasitikėti kieno nors gera valia", rašo biūtų "Daily Telegraph" chartos pasirašymo dieną. "Karą su Voketija laimėjom - rašė tas pats laikraštis liepos 21 dieną, - bet kad laimėtume taiką, turime išlaikyti tinkamoje aukštumoje savo ginklavimo pramonę". Nemažiau įdomiais akompanimentais chartą sutiko ir kiti didieji sąjungininkai. Jungtinių Valstybių karo ministeris Stimsonas, prašydamas parlamente priimti karinio parengimo įstatymą, primygtinai nurodė: "Mes nebeturime teisės rizikuoti vildamiesi, kad ir trečią kartą mūsų šalis turės valandėlę laiko pasirengti, kaip kad ji turėjo per paskutiniuosius du karus". O sovietai, kaip paskelbė SSSR karo komisariato karinio parengimo viršininkas generolas Proninas, birželio mėnesio pradžioje pašaukė karinio apmokymo visus 15 ir 16 metų amžiaus jaunuolius. Anot jo, "taika neprivalo sumažinti sovietų liaudies dėmesio gynybai".

Šitokiomis nuotaikomis liepos 16 dieną prasidėjo Trumano, Churchillio ir Stalino konferencija.Potsdame.

Konferencijos problemos Prezidentas Trumanas, vykdamas į Potsdamą, spaudai pranešė, kad konferencija parengsianti dirvą visuotinei taikos konferencijai, kurią numatoma sušaukti ateinančių metų pradžioje. Buvo pagrindo tarti, kad "trys didieji" aptars visas europines problemas. Tačiau iš britų spaudos netrukus susidarė išpūdis, kad konfe-

rencijos dienotvarkė iš anksto nebuvo nustatyta ir kad buvo kalbamasi tik momento iškeltais aktualiais klausimais.

Pirmoje vietoje buvo Vokietijos klausimas; reikėjo susitarti ne tik dėl to krašto aprūpinimo ir maitinimo, bet ypačiai dėl vienodos visų trijų politikos jo atžvilgiu. Lenkijos reikalas bent laikinai j u buvo sutvarkytas; bet užtat visu svoriu užgriuvo Balkanų, Dardanelių ir Viduržemio jūros klausimai. Pagaliau, turėjo būti aptarta ir Sovietų Sąjungos politika x x Tolimuosiuose Rytuose.

Balkanai ir Dardanelai Dar birželio mėnesį Sovietų Sąjunga atsiskalė nuo Montreux sutarties, kuria Dardanelių kontrolė buvo pavesta Turkijai, ir pateikė pasiūlymą, kurie sovietus padarytų vieninteliais sasiaurių šeimininkais.

Neturime žinių, kaip tas klausimas buvo iškeltas Potsdamo konferencijoje, bet iš britų spaudos galime spręsti, kad Didžioji Britanija nesutinka Dardanelių pavesti vienos kurios didžiosios valstybės kontrolei. "Nėra abejonės - praneša "New York Herald Tribune", - kad Londonas stipriai palaiko Turkijos priešinimąsi naujiesiems sovietų reikalavimams."

Tačiau sovietų siekimai nesiriboja sasiauriais; jie apima visus Balkanus. Jugoslavija ir Bulgarija, Maskvos palaikomos, varo aštrią kampaniją prieš "fašistinę" Graikiją. Tatai akivaizdžiai parodo Maskvos troškimą tvirtai atsistoti ne tik prie Dardanelių, bet ir prie Viduržemio jūros. Tatai taip pat rodė, kad sovietai nori turėti savo vakariniame pasienyje nepertraukiamą "saugumo juosta", einančią nuo Suomijos per Pabaltijį, Lenkiją ir Vidurio Europą ligi Balkanų ir Viduržemio jūros. Šitoje juostoje esančias valstybes SSSR nori turėti ne tik savo politikos įtakoje, bet ir įtraukti jas į savo ūkinę sistemą.

Visiškai suprantamas Maskvos nepasiterkinimas Graikijos bandymu išvengti įsijungimo į tą sovietinę saugumo grandį. Taip pat įdomu priminti, jog, pavyzdžiui, jugoslavų spauda pikta kalba apie "reakcinį" Graikijos Turkijos bloką.

Tolimieji Rytai Nepaisydami kaskart smarkesnių smūgių, japonai vis nekapituliuoja. Todėl sovietų įsibojimo į karą kiamxixx prieš japonus klausimas vis neužmirštamas. Į Potsdamo konferenciją buvo iškvieštas sąjungininkų pajėgų pietų rytu Azijoje vyriausiasis vadas lordas Mounthathenas. Tatai davė progą tarti, kad Stalinas jau leidžiasi į konkrečias kalbas dėl SSSR dalyvavimo Tolimųjų Rytų kare.

Kariškai sovietų pagalba anglams ir amerikiečiams būtų naudinga, bet tatai iš jų pareikalautų stambių politinių nuolaidų sovietams. "Sovietų įsikišimas į karą prieš Japoniją reikštų ir jų įsikišimą į Kinijos reikalus, - rašė "Saturday Evening Post" šių metų 36 Nr. "Nėra kitos užsienių politikos problemos, kuri Jungtinėms Valstybėms būtų tokia svarbi, kaip mūsų ateitis Kinijoje. Nėra pasaulyje kitos tokios vietos, kur gyvybiniai Amerikos interesai būtų taip sutelkti Sovietų Sąjungos pasienyje". Panašūs ir britų interesai. Todėl visiškai galimas daiktas, kad prancūzų "Le Monde" šių metų birželio 6 dieną teisingai pranešė, būk Churchillis esąs nusistatęs prieš sovietų dalyvavimą Tolimųjų Rytų kare.

Birželio mėnesį į Maskvą buvo atvykęs Kinijos ministeris pirmininkas Dr. Sungas. Išbuvęs ten 14 dienų ir aštuonis kartus matėsis su Stalinu, jis išvažiavo nesusitaręs. Buvo kalbamasi, atrodo, dėl maršalo Čiangkaišeko santykių su kinų komunistais. Anglams ir amerikiečiams rūpi, kad kinų pajėgos vieningai kovotų prieš japonus, bet, kita vertus, kaip matėme, jie suintoresuoti, kad Kinijoje neišsigalėtų kitos kurios valstybės įtaka.

Saugumas Šiaurės Europoje Liepos 25 dieną sovietų spauda ėmė pulti švedų užsienių reikalų ministro Guntherio planuojamą Šiaurės Valsstybių karinį gynybos bloką. Anot "Pravdos", tai esąs švedų reaktionierių planas, nukreiptas prieš Sovietų Sąjungą. /ELTA/

RECORD

ON 100

BOOK

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100

RECORD

100